

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

זרקור לאיראן

ספטמבר 2009 – מהר 1388

עורך: רז צימט

במוקד אירועי השבוע:

1. אירועי "יום ירושלים העולמי" באיראן: הפגנת תמיכה בפלסטינים לצד הפגנת כוח של האופוזיציה.
2. ביטוי נוסף לשחיקה במעמדו של המנהיג העליון: ערעור על פסיקתו בנוגע למועד סיום חודש הרמדאן.
3. גל התנקשויות בפקידים בכירים בכורדיסטאן האיראנית: חמש התנקשויות בתוך פחות משבועיים.
4. בשולי "יום ירושלים": מדוע צינזרה הטלוויזיה האיראנית שידור משחק כדורגל שנערך בטהראן?
5. גם באיראן מאחלים חג שמח ב-SMS: 91 מיליון מסרונים בתוך 24 שעות של עיד אלפטר.
6. נפתחה שנת הלימודים בבתי הספר באיראן.

אירועי יום ירושלים

באיראן צוין ביום שישי שעבר (18 ספטמבר) "יום ירושלים העולמי", המצוין מדי שנה מאז המהפכה האסלאמית ביום השישי האחרון של חודש הרמדאן. כמדי שנה צוין גם השנה יום זה בתהלוכות המוניות ובהפגנות בהן השמיעו בכירי ההנהגה האיראנית נאומים בגנות ישראל ובתמיכה במאבק העם הפלסטיני. מאות אלפי מפגינים קראו קריאות נגד ישראל ומדינות המערב והעלו באש את דגלי ישראל, ארה"ב, בריטניה, גרמניה וצרפת.

הנשיא מחמוד אחמדינז'אד נשא כצפוי נאום מתלהם נגד ישראל. בדבריו הגדיר הנשיא את המאבק נגד "המשטר הציוני" כחובה לאומית ודתית-אסלאמית. הוא ציין, כי הציונות שואפת להשתלט על העולם ולפיכך מחייב האינטרס של כל מדינות העולם להתייצב נגד המשטר הציוני. אחמדינז'אד הוסיף, כי המשטר הציוני לא יחזיק מעמד זמן רב ויגיע בקרוב לקיצו. ישראל מבצעת לדבריו מדי יום פשעים חמורים נגד הפלסטינים והציונים מעורבים גם בערעור היציבות בעיראק, באפגניסטאן ובסודאן. תקוותם היחידה של הישראלים, אמר נשיא איראן, היא להכיר בזכויותיהם של הפלסטינים ולשוב לארצות מוצאם.

אחמדינז'אד שב והתייחס גם לסוגיית השואה, אותה הגדיר כתירוץ בידי המערב להקמת מדינת ישראל. מדינת ישראל הוקמה לדבריו על בסיס שקר וטענה מופרכת ואין כל קשר בין השואה לבין "כיבוש פלסטין". אם השואה אכן התרחשה, אמר נשיא איראן, מדוע לא מאפשרות מדינות המערב לחקור אותה, ואף אם התרחשה, הרי שהאחריות לה נתונה בידי ממשלות המערב והעם הפלסטיני אינו צריך לשלם את המחיר ולשאת באחריות לטעות, שנעשתה על-ידי האירופאים והמערב.

אחמדינז'אד הוסיף, כי הציונים אינם דתיים וכי אין להתייחס אליהם כאל יהודים או נוצרים. מטרתם היא להרוס את הדתות המונותיאיסטיות בעולם והציונות היא סמל לשנאה, לגזענות ולאפליה. נשיא איראן תקף גם את ממשלות המערב על תמיכתן בישראל והתעלמותן מהפרת זכויות האדם של הפלסטינים. המערב, אמר אחמדינז'אד, מכשיר את הקרקע לחדירה הציונית בעולם. הציונים שולטים כיום בגורלן של הממשלות באירופה ובארה"ב באמצעות כינון רשת ציונית עולמית ולפיכך מחויבות ממשלות המערב להגן על הציונים וחלקן אף משלם להם שוחד. הוא קרא גם למדינות ערב לנתק את קשריהן עם ישראל ולהתאחד במאבק נגד המשטר הציוני. גם דרשן תפילות יום השישי, איתאללה אחמד ח'אתמי, תקף בדרשתו את ישראל ואת המערב. הוא מתח ביקורת על תוכנית השלום של נשיא ארה"ב לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, אותה כינה "בוגדנית". תוכנית זו, אמר ח'אתמי, גרועה יותר מתוכניות השלום הקודמות לפתרון הסכסוך במזרח התיכון ואינה מספקת פתרון לבעיית הפליטים הפלסטינים ולשאלת ירושלים. אלה התומכים בה בוגדים במטרה הפלסטינית, אמר איש הדת השמרני הבכיר.

אלא שהשנה ביטאו אירועי "יום ירושלים" גם את המשבר הפוליטי העמוק בעקבות פרסום תוצאות הבחירות לנשיאות איראן. בשבועות שקדמו ל"יום ירושלים" קראו בכירים ופעילים

במחנה הרפורמיסטי להמונים האיראנים להפוך את אירועי יום זה להפגנת עוצמה של האופוזיציה הרפורמיסטית ולצאת לרחובות כדי לבטא מחאה נגד המשטר.

מקור התמונה: www.peykeiran.com

ואכן, לצד הפגנות התמיכה בפלסטינים וקריאות המפגינים נגד ישראל וארה"ב, הפגינו השנה עשרות אלפי מפגינים בטהראן ובערים מרכזיות נוספות גם במחאה נגד השלטונות. מפגינים רפורמיסטיים נשאו דגלים ולבשו בגדים בצבע ירוק, סמלה של תנועת האופוזיציה הרפורמיסטית, וקראו קריאות נגד המשטר ונגד הממשלה. בין היתר נישאו במהלך הפגנות מתנגדי הממשלה הקריאות: "לא עזה, לא לבנון, אני מוכן להקריב את חיי למען איראן", "רובים, טנקים ואנשי בסיג' אינם יעילים עוד" ו"מוות לדיקטטור" וכן נשמעו קריאות "שקרן, לך לעזאזל" לעבר הנשיא אחמדינז'אד.

במהלך היום אירעו כמה התנגשויות אלימות בין מפגינים רפורמיסטיים לבין כוחות הביטחון. ההתנגשויות נמשכו גם לאחר סיום תהלוכות "יום ירושלים" ובחלק מהמקומות השתמשו כוחות הביטחון בגז מדמיע נגד המפגינים. כמה מפגינים נפצעו בעימותים אלה ולפחות 35 נעצרו.

בהפגנות בטהראן השתתפו גם בכירי המחנה הרפורמיסטי, ובהם הנשיא לשעבר, מחמד ח'אתמי, ושני המועמדים הרפורמיסטיים בבחירות לנשיאות, מיר-חסין מוסוי ומהדי כרובי. גם יו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, שבאופן חסר תקדים לא הנהיג השנה את דרשת יום השישי של "יום ירושלים" באוניברסיטת טהראן, נטל חלק בהפגנות. במהלך ההפגנות תקפה קבוצת מפגינים את מחמד ח'אתמי, הפילה את המצנפת מעל ראשו ואילצה אותו לעזוב את המקום. גם מיר-חסין מוסוי הותקף על-ידי מפגינים, שקראו נגדו קריאות גנאי ואף השליכו לעברו חפצים.

ביטוי נוסף לשחיקה במעמדו של המנהיג העליון: ערעור על פסיקתו בנוגע למועד סיום חודש הרמדאן

על רקע המשבר הפוליטי הנמשך באיראן הפכה השבוע גם פסיקתו של המנהיג העליון, איתאללה עלי ח'אמנהאי, בנוגע לעיתוי יומו האחרון של חודש הרמדאן לבעלת משמעות פוליטית.

בשבת שעברה (19 ספטמבר) פסק ח'אמנהאי, כי יום שבת הוא יומו האחרון של חודש הרמדאן וכי יום ראשון יצוין כעיד אלפטר. לעומתו פרסמו רבים מאנשי הדת השיעים הבכירים באיראן פסיקה המנוגדת לפסיקתו של ח'אמנהאי והכריזו, כי יומו האחרון של חודש הרמדאן הוא יום ראשון ואילו עיד אלפטר יצוין ביום שני. בין אנשי הדת הבכירים, שפסקו בניגוד לפסיקתו של המנהיג העליון: חסין-עלי מנתט'רי (Hossein Ali Montazeri), יוסף צאנעי (Yusef Sane'i), אסדאללה ביאת-זנג'אני (Asadollah Bayat Zanjani), עבד אלכרים מוסוי-ארדבילי (Abdolkarim Mousavi Ardebili), לטפאללה צאפי-גלפ'איגאני (Lotfollah Safi Golpaygani), נאצר מכארם-שיראזי (Naser Makarem Shirazi) וחסין נורי-המדאני (Hossein Nouri Hamadani).

יצוין, כי גם בשנים שעברו התגלעה לעיתים מחלוקת הלכתית בנוגע למועד סיום חודש הצום. מחלוקת זו קיבלה, עם זאת, השנה משמעות פוליטית ואף התפרשה כקריאת תיגר מצד חלק מאנשי הדת הבכירים על מנהיגותו של ח'אמנהאי וכניסיון מצידם להפגין את עצמאותו של הממסד הדתי ביחס למנהיג העליון. בשנים האחרונות חלה שחיקה במעמדו של הממסד הדתי באיראן במקביל להתחזקות מעמדם של גורמים פוליטיים אחרים, ובראשם משמרות המהפכה, בתמיכת המנהיג ח'אמנהאי.

אתר האינטרנט ראה-י סבז (דרך ירוקה, Rah-e Sabz), המזוהה עם תומכי המנהיג הרפורמיסטי, מיר-חסין מוסוי, דיווח השבוע על חילוקי הדעות בין המנהיג העליון לבין בכירי אנשי הדת בסוגיה הלכתית זו תוך מתיחת ביקורת על פסיקתו של ח'אמנהאי. באתר נכתב, כי שעות ספורות בלבד טרם הכרזתו של המנהיג על יום ראשון כעיד אלפטר, הכריזו גורמים במטה האחראי על הצפייה בירח (לצורך קביעת מועד התחלת החודש המוסלמי החדש), כי הסיכוי לראות את הירח החדש במוצאי שבת קלוש ביותר ולפיכך יוכרז יום ראשון כיומו האחרון של חודש הרמדאן. עוד נכתב באתר, כי גם בשנים קודמות פסק ח'אמנהאי לעיתים קרובות על מועד סיום חודש הרמדאן בניגוד לעמדת רוב אנשי הדת הבכירים וקבע, כי פסיקתו היא המחייבת בהיותו "שליט חכם ההלכה".

האתר גם דיווח, כי על אף פסיקתו של ח'אמנהאי המשיכו רוב אזרחי איראן לצום גם ביום ראשון, כיוון שאימצו את פסיקתם של רוב בכירי אנשי הדת השיעים, שלא הסכימו עם פסיקת המנהיג העליון. אזרחים רבים אף מתחו ביקורת על פסיקת המנהיג והקבילו בינה לבין החלטות פוליטיות שגויות, שקיבל ח'אמנהאי בחודשים האחרונים, ובהן החלטתו לברך את אחמדינז'אד על ניצחונו בבחירות זמן קצר לאחר פרסום תוצאות הבחירות המוטלות בספק (www.rahesabz.net, 20 ספטמבר).

גל התנקשויות בפקידים בכירים בכורדיסתאן האיראנית

נציג מחוז כורדיסתאן במועצת המומחים, מאמוסתא מחמד שיח'-אלאסלאם (Mamusta Mohammad Sheikholeslam), נהרג ביום חמישי שעבר (17 ספטמבר) בהתנקשות בעיר סננדג' (Sanandaj), בירת מחוז כורדיסתאן. חבר מועצת המומחים נורה ונהרג על-ידי קבוצה של אלמונים מחוץ לביתו (פארס, 17 ספטמבר). יומיים לאחר מכן, ב-19 בספטמבר, נורה ונהרג ראש מועצת העיר סננדג', מהדי תח'ת-פירוז (Mehdi Takhtfirouz), על-ידי מתנקשים (פי-כי-איראן, 19 ספטמבר). שתי ההתנקשויות, שארעו השבוע, מצטרפות לשלוש התנקשויות נוספות שהתרחשו בשבועיים האחרונים במחוז כורדיסתאן שבצפון-מערב איראן.

ב-9 בספטמבר ניצל השופט מהדי כמיאבי (Mehdi Kamyabi), ששימש כעוזר התובע הכללי בבית המשפט בסננדג', מניסיון התנקשות בחייו. קבוצת חמושים עוטי מסיכות ירו לעבר השופט מספר יריות ופצעו אותו (אירנ"א, 9 ספטמבר). מספר ימים מאוחר יותר, ב-12 בספטמבר, התנקשו חמושים בחייו של דרשן תפילות יום השישי במסגד בסננדג', מאמוסתא ברהאן עאלי (Mamusta Borhan Ali) איש הדת הסוני נורה ונהרג על-ידי חמושים בפתח ביתו, לאחר ששב מהמסגד. סוכנות הידיעות פארס דיווחה, כי במהלך מערכת הבחירות האחרונה לנשיאות איראן תמך איש הדת בנשיא אחמדינ'אד (פארס, 13 ספטמבר). ארבעה ימים מאוחר יותר, ב-16 בספטמבר, ניצל שופט נוסף מניסיון התנקשות בחייו. חסן דאוטלב (Hasan Davtalab), ששימש אף הוא כעוזר תובע כללי בסננדג', נורה מחוץ לביתו על-ידי חמושים.

ראש המחלקה המשפטית במחוז כורדיסתאן, עלי אכבר גרוסי (Ali Akbar Garusi), אמר בשבוע שעבר בראיון לאתר החדשותי תאבנאכ, כי בעקבות גל ההתנקשויות הוקמו צוותים מיוחדים של כוחות ביטחון הפנים, מיניסטריון המודיעין, גורמים ביטחוניים נוספים וכן גורמים משפטיים על מנת לחקור את האירועים. הוא העריך, כי ההתנקשויות בוצעו על-ידי קבוצות בדלניות חמושות הפועלות במחוז כורדיסתאן תוך שיתוף פעולה עם קבוצות מוסלמיות-סוניות רדיקליות (תאבנאכ, 16 ספטמבר). סגן הנשיא, מחמד רזא רחימי (Mohammad Reza Rahimi), נדרש אף הוא לגל ההתנקשויות בכורדיסתאן ועדכן, כי משלחת מטעם הממשלה בראשות שר הפנים ובהשתתפות גורמים ממשמרות המהפכה תצא השבוע לכורדיסתאן בהנחיית הנשיא כדי לחקור את האירועים האחרונים (פארס, 19 ספטמבר).

היומון השמרני כיהאן האשים השבוע את המוסד הישראלי באחריות להתנקשויות האחרונות. לדברי היומון פועל המוסד באזור באמצעות מרכז ריגול ומודיעין, שהקים בכורדיסתאן העיראקית (כיהאן, 19 ספטמבר).

באיראן מתגוררים כיום כ-4.5 מיליון כורדים, רובם במחוזות אילאם, כרמאנשאה, כורדיסתאן ומערב-אזרביג'אן. כ-70 אחוזים מהם משתייכים לזרם הסוני באסלאם. בינואר 2009 פרסם ארגון זכויות האדם הבינלאומי, Human Rights Watch, דוח חריף ביותר בנוגע לדיכוי הכורדים באיראן. הדוח תיעד שורת מעשי דיכוי על רקע פוליטי ודתי של הכורדים מצד שלטונות איראן וקבע, כי בשנים האחרונות חלה החרפה בדיכוי זכויותיהם של בני המיעוט הכורדי באיראן. הדוח התייחס,

בין היתר, לדיכוי פעילים פוליטיים וסטודנטים כורדים, להגבלות קשות על חופש ההתארגנות באזורים הכורדים, לסגירת ימונים וכתבי-עת בשפה הכורדית, לאיסור על הוצאתם לאור של פרסומים בכורדית וכן למעצרים ולהעמדות לדין של עיתונאים, סופרים ומוציאים לאור ממוצא כורדי בהאשמות שונות הקשורות לפגיעה בביטחון המדינה. עוד הצביע הדוח על אפליה דתית הנהוגה ביחס לכורדים סונים, במסגרתה הוטלו מגבלות על פעילות דתית סונית באזורים הכורדים ואף נעצרו מספר אנשי דת סונים, שהשמיעו ביקורת כנגד הממשלה.

בחבל כורדיסטאן האיראני פועלת מזה שנים המחתרת הכורדית PJAK (מפלגת חיי החופש), שמרכזה בעיראק. פעילות המחתרת הביאה בשנים האחרונות להתנגשויות אלימות בין לוחמי המחתרת ומברחים הקשורים עימה לבין כוחות הביטחון ומשמרות המהפכה האיראנים. בנוסף הפגיזה איראן שטחים בצפון-עיראק בהם ממוקמים בסיסים של PJAK.

על הקשר בין הפגנות "יום ירושלים" לבין משחק כדורגל

אמצעי תקשורת איראנים עסקו השבוע בהרחבה בשאלה: מדוע לא העבירה הטלוויזיה הממלכתית האיראנית בשידור חי כמקובל את משחק הכדורגל, שנערך ביום שישי שעבר (18 ספטמבר) בטהראן בין שתי נבחרות הכדורגל הפופולאריות: אסתקלאל (Esteghlal) ואסתיל אזין (Estil Azin).

מגיש תוכנית הספורט בערוץ הטלוויזיה האיראנית, שאמור היה להעביר את המשחק בשידור חי, התנצל בפני הצופים זמן קצר לפני תחילת המשחק והסביר, כי בשל "תקלה טכנית" לא יועבר המשחק בשידור חי.

רשת הטלוויזיה האיראנית בלווין, ג'אם-י ג'ם (Jam-e Jam), שידרה קטעים נבחרים מהמשחק, אך ללא צבע ומבלי שניתן היה לשמוע את קולות קהל האוהדים במגרש. מגיש התוכנית הסביר, כי מדובר בתקלה טכנית במצלמה היחידה, שנשלחה לאיצטדיון אזאדי. למחרת היום שידרה הטלוויזיה האיראנית דיווח על המשחק בו שודרו קטעים מהמשחק בצבע.

שידור המשחק ב"שחור-לבן" בטלוויזיה האיראנית
המקור: <http://www.youtube.com/watch?v=w-L-4Tfkr2A>

סוכנויות הידיעות איסנא ומהר דיווחו (19 ספטמבר), כי רשות השידור האיראנית החליטה, שלא להעביר את המשחק בשידור חי, לאחר שמועדון הספורט אסתקלאל דחה את בקשתה לדחות את תחילת המשחק במספר דקות בשל "עייפות הצלמים" עובדי הרשות, שנאלצו לסקר קודם לכן באותו היום את תהלוכות "יום ירושלים".

אתרי אינטרנט המזוהים עם האופוזיציה הרפורמיסטית דחו אף הם את טענת רשות השידור בנוגע ל"תקלה טכנית" בעת שידור המשחק, אך סיפקו, לעומת זאת, הסבר אחר לאי-שידור המשחק בזמן אמת. לטענתם, החליטה רשות השידור לצנזר את שידור המשחק בשל נוכחותם של פעילי אופוזיציה רפורמיסטיים באצטדיון בעת המשחק והחשש, כי המשחק ינוצל לטובת הפגנת כוח של תומכי האופוזיציה (www.rahesabz.net, 19 ספטמבר).

יוזר, כי בעיצומן של המהומות, שפרצו באיראן בחודש יוני בעקבות פרסום תוצאות הבחירות לנשיאות, סערו הרוחות באיראן, לאחר ששחקני הנבחרת הלאומית האיראנית התייצבו למשחק המכריע בשלב מוקדמות גביע העולם באסיה נגד נבחרת דרום-קוריאה, כשהם עונדים על ידיהם סרטים בצבע ירוק, סמל האופוזיציה הרפורמיסטית. בעקבות אירוע זה הושעו השחקנים מהנבחרת הלאומית.

גם האיראנים מאחלים חג שמח ב-SMS: 91 מיליון מסרונים בתוך 24 שעות

מנכ"ל מחלקת יחסי הציבור בחברת התקשורת האיראנית, דאוד זארעיאן (Davoud Zareian), עדכן השבוע, כי במהלך עיד אלפטר, שצוין ביום ראשון שעבר, שלחו אזרחי איראן 91 מיליון מסרונים בטלפונים הסלולאריים. הוא ציין, כי 97 אחוזים מהמסרונים הגיעו ליעדם בהצלחה.

על אף מספרם הגדול של המסרונים, שנשלחו השנה, משקף נתון זה ירידה משמעותית ביחס לשיא, שנקבע בעיד אלפטר בשנה שעברה: 200 מיליון מסרונים (ג'מהורי-אסלאמי, 22 ספטמבר). יצוין, כי איראן נחשבת למעצמת מסרונים עולמית. בראשית שנת 2009 עדכן שר התקשורת האיראני, כי מדי יום נשלחים באיראן בין 70 ל-80 מיליון מסרונים.

התרחבות תופעת שליחת המסרונים נתקלת לעיתים בביקורת מצד חוגים שמרנים באיראן המזהירים מפני השפעותיה השליליות על החברה האיראנית וקוראים להגברת הפיקוח הממשלתי על תכני המסרונים. שלטונות איראן אכן הגבירו בשנים האחרונות את מאמצי הפיקוח על תכני המסרונים כחלק מהמערכה המנוהלת לאכיפת הקוד האסלאמי. מנהל חברת התקשורת האיראנית אף הודיע בשנה שעברה, כי בכוונת חברת התקשורת להעניק תמריצים למי שיעביר מידע בנוגע למשתמשים השולחים מסרונים "בלתי-מוסריים" באמצעות הטלפונים הסלולאריים.

שימוש במסרונים באיראן נפוץ גם לצרכים פוליטיים. במערכות הבחירות האחרונות, שהתקיימו באיראן, התרחב השימוש במסרונים עד כדי כך, שחברת התקשורת הונחתה על-ידי השלטונות

לחסום את האפשרות לשלוח מסרונים לטלפונים סלולאריים באמצעות האינטרנט במהלך ימי תעמולת הבחירות על מנת למנוע שליחת הודעות פוליטיות למספר רב של מנויים במקביל. גם במהלך המהומות, שפרצו בעקבות הבחירות האחרונות לנשיאות, הטילו שלטונות איראן מגבלות קשות על שליחת מסרונים ובמשך מספר ימים אף חסמו לחלוטין את האפשרות להעביר מסרונים.

תמונת השבוע: פתיחת שנת הלימודים בבתי הספר באיראן

למעלה מ-13.5 מיליון תלמידים החלו השבוע את שנת הלימודים החדשה באיראן. מספר התלמידים השנה קטן ב-10 אחוזים יחסית לשנה שעברה. ברחבי איראן יפעלו השנה למעלה מ-100 אלף בתי ספר.

